

بحران کم آبی جدی است، همین!

حفاظت از محیط زیست و سلامت جامعه مستلزم وجود محیط زیستی سالم و منابع آبی پاکیزه است. در ایران به دلیل جمعیت در حال رشد، گسترش شهرنشینی، افزایش سرانه مصرف آب و رشد فعالیت‌های صنعتی، وجود آب تحت تنش مهیب قرار گرفته است. در چنین شرایطی و با داشتن اقلیمی نیمه خشک و خشک، باید بپذیریم استفاده از پروژه‌های ذخیره منابع آب که مبتنی بر روش‌های غیرپیشرفته هستند نمی‌توانند تنها گزینه بقا یا موجود در کشور باشند.
براین اساس برای کاهش تأثیرات کم آبی، حفاظت از محیط زیست و داشتن اقتصادی مقاوم وجود مدیریت یکپارچه منابع آب ضروری است. یکی از بخش‌های مدیریت یکپارچه منابع آب، مدیریت روان آب شهری است. مدیریت روان آب شهری در گذشته همواره به دنبال خارج کردن آیمن و سریع جریان‌های روان آب از سطح شهر بود اما دیدگاه مدرن به دنبال بازسازی خرجه طبیعی آب است تا بتواند روان آب حاصل را ذخیره، سفره‌های زیرزمینی را تغذیه و درنهایت استفاده مجدد از این آب برای مصارف شهری فراهم آورد. در این میان مدیریت مصرف آب در بخش کشاورزی شاید نسبت به دیگر بخش‌ها، قابل توجه به نظر آید، زیرا سهم چشمگیر مصرف آب در بخش کشاورزی، کشور را با بحران کم آبی مواجه کرده به طوری که در حال حاضر ظرفیت آبی کشور، دیگر پاسخگوی نیازهای رو به رشد تقاضای آب در این بخش نیست به این ترتیب است که از مدیریت منابع و بهینه‌سازی مصرف آب در بخش کشاورزی به عنوان مهم‌ترین و شاید هم تنها راهکار مقابله با بحران کم آبی نام برده می‌شود.

آن طور که کارشناسان می‌گویند، باتوجه به محدودیت منابع آب، توسعه پایدار در آینده مروهن مدیریت صحیح در استحصال، نگهداری، انتقال، مصرف و افزایش بهره‌وری است. براین اساس از راهکارهایی چون صرفه جویی و خلق منابع تأمین آب و اصلاح الگوی مصرف استفاده از آبیاری مکانیزه در بخش کشاورزی سخن به میان می‌آید که گاهی چنین روش‌هایی می‌تواند راندمان سطح زیر کشت راتا چند برابر هم افزایش دهد.
ساز هاست که با افزایش بهره‌برداری از منابع آب زیرزمینی در اغلب این سفره‌ها، شرایط نامطلوبی ایجاد شده و به دلایلی چون نبود شبکه‌های آبیاری، ضعف مدیریت بهره‌برداری و نگهداری از تأسیسات آبی، بالا بودن تلفات آب در مراحل انتقال همچنین توزیع و مصرف اگر بهره‌برداری مطلوبی از منابع آب سطحی در طرح‌های توسعه صورت نگیرد، مشکلات این بخش تشدید خواهد شد، زیرا ایران از نظر منابع آب، نسبت به متوسط‌های جهانی در شرایط بحرانی‌تری به‌سر می‌برد. در حال حاضر مشکل آب‌های سطحی و روان آب‌ها به یکی از مسائل و چالش‌های عمده در سیستم مدیریت شهری نوین بدل شده است. افزایش حجم و آبدهی روان آب شهری خطر آبگرفتگی و غرقاب شدن معابر و اماکن عمومی و خصوصی را بیشتر می‌کند و جاری شدن باران در سطح اراضی شهری علاوه بر مشکلات تردد و ترافیک مسأله آلودگی منابع آب‌های سطحی و زیرزمینی پذیرنده روان آب شهر را مطرح می‌سازد.
کوتاه سخن این‌که ایران با متوسط بارندگی سالانه ۲۵۰ میلی متر از مناطق خشک و نیمه خشک محسوب می‌شود که در مقایسه با متوسط جهانی ۸۰۰ میلی متری کمتر از یک سوم است و تیخیر در کشور نیز ۲۱۰۰ میلی متر و در مقایسه با ۴۰۰ میلی متر متوسط جهانی، سه برابر است. گرچه وجود چنین اقلیمی برای استان‌های ایران، مقوله‌ای تازه نیست اما آنچه مطرح است این‌که با مدیریت بهینه منابع می‌توان در راستای بهبود اوضاع، گام‌هایی برداشت.

بهره‌برداری از ۲۱ طرح سلامت محور در گیلان

محمدتقی آشویی، رئیس دانشگاه علوم پزشکی گیلان با اعلام این‌که در کمتر از یک سال اخیر، ۲۱ طرح عام‌المنفعه سلامت محور در استان افتتاح و به بهره‌برداری رسیده، گفت: در همین راستا ۴۶ طرح عمرانی در حوزه بهداشت، درمان و آموزش در دست اقدام است. وی با اشاره به بخشی از اقدامات صورت گرفته در دانشگاه علوم پزشکی گیلان افزود: تنها استان فاقد مگا هاسپیتال هستیم که با پیگیری‌های صورت گرفته، با احداث این بیمارستان در رشت موافقت شده و در لایحه بودجه امسال نیز توسط رئیس جمهور ابلاغ شد.

افتتاح چهار مدرسه در اردبیل

بهزاد محمدی، مدیرکل نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس استان اردبیل در آیین افتتاح چهار واحد آموزشی ۱۱ کلاس درس با اشاره به پایین بودن سرانه فضای آموزشی در اردبیل، مشکین‌شهر، پارس‌آباد و اصلاندوز گفت: برای رفع این نیاز، با حمایت استاندار، در حال رایزنی با بنگاه‌های اقتصادی مهم کشور هستیم. جواد قرآن نویس، رئیس مجتمع خیرین مدرسه‌ساز اردبیل هم گفت: تاکنون ۴۲۰ واحد مدرسه یا ۱۸۰۰ کلاس درس توسط خیرین احداث شده و ۲۵۰ پروژه در حال ساخت و تکمیل است.

در شرایطی اجرای طرح بزرگ «از آبخیز تا جالیز» با هدف بازسازی و نوسازی قنوتات، افزایش بهره‌وری در پایاب با رویکرد توسعه کشت در محیط‌های کنترل‌شده گلخانه‌ای و حفظ و مدیریت منابع آبی در دستور قرار گرفته که امروز ایران درگیر تنش آبی شدید شده و مشکلات کم آبی، بسیاری از باغداران و کشاورزان را در استان‌های مختلف در تنگنا و سختی قرار داده است. براساس این طرح ۱۹ میلیون هکتار از اراضی کشور زیر پوشش قرار خواهد گرفت و هم‌اکنون در استان‌های خراسان جنوبی، همدان و کهگیلویه و بویراحمد به اجرا درآمده است.

سال ۱۴۰۱ بود که از طرف وزارت جهادکشاورزی اعلام شد در بحث احیا و مرمت قنوات برای اولین بار از محل اعتبارات محرومیت‌زدایی اعتبار ویژه‌ای به‌صورت مشترک به احیای قنوات و اجرای طرح آبخیزداری اختصاص یافته‌است.

تأمین آب گلخانه‌ها

بر همین اساس، یکی از بحث‌های مهم در حوزه آب و خاک این‌است که ترسیمی از وضعیت کل منابع و مصارف آب و خاکی در کشور وجود داشته باشد. به همین منظور از حدود اواسط دهه ۹۰ معاونت آب و خاک وزارت جهادکشاورزی با مشارکت موسسه تحقیقات فنی و مهندسی کشاورزی، آب مصرفی بیش از ۳۵ محصول کشاورزی را (که بیش از ۸۵ درصد تولیدات کشاورزی را تشکیل داده) اندازه گرفته و به تفکیک استان، محصول و روش آبیاری در قالب ۳۵ مجلد اطلاعات جمع‌آوری کرده است. با پایش محصولات فوق مشخص شده است که در برخی استان‌های کشور کم آبیاری انجام می‌شود و اجرای سامانه‌های نوین آبیاری موجب کاهش

۳۰ درصدی آب مصرفی شده است. به‌طور متوسط میزان آبیاری در کشور ۸۰۰ مترمکعب در هکتار است که استان البرز از وضعیت آبی مناسب‌تری برخوردار است.

تأمین آب گلخانه‌ها

در ابتدا اعلام شد که طرح مشترک آبخیز تا جالیز توسط معاونت آب و خاک وزارت جهادکشاورزی و سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور با هدف پایداری و افزایش آب دهی قنوات اجرایی می‌شود. براساس این طرح، معاونت آب و خاک کار مرمت و بازسازی قنوات انجام داده و اداره کل آبخیزداری در بالادست این قنوات اقدام به تغذیه مصنوعی و کنترل سیل می‌کند. بعد از آن و با تأمین اعتبار از محل اعتبارات معاونت آب و خاک وزارت جهادکشاورزی و سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور، هم‌افزایی برای بازسازی و حفظ و حراست و افزایش آب دهی قنوات به وجود آمد.

مدیرکل دفتر امور آب کشاورزی وزارت جهادکشاورزی نیز با بیان این‌که هدف‌گذاری و برنامه‌ریزی برای اجرای طرح‌های زیربنایی آبخیزداری و آب و خاک در قالب طرح آبخیز تا جالیز انجام شده، می‌گوید: «اجرای طرح‌های آبخیزداری و بازسازی و نوسازی قنوات، طرح افزایش بهره‌وری در پایاب با

رویکرد توسعه کشت در محیط‌های کنترل‌شده گلخانه‌ای از سرفصل‌های مهم این طرح است.» رضا سرفرازای ادامه می‌دهد: «دفتر امور آب کشاورزی به دنبال مکان یابی طرح‌های مناسب در کلیه استان‌ها یا با رویکرد مدیریت واحد آبیاری در اراضی پایاب قنوات است.» اراضی پایاب قنوات حدود ۱۴ درصد اراضی آبی کشور را تشکیل می‌دهند. آب برداشتی از این منابع آبی بین چهار تا شش میلیارد مترمکعب در سال بوده که بستگی به میزان بارش‌های جوی دارد و آب خروجی از این قنوات به علت بالا بودن کیفیت، برای کشت‌های حساس به شوری مناسب است.

در سال ۱۴۰۰ وزارت جهادکشاورزی اعلام کرد که با مشارکت سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور، سه طرح الگویی در چارچوب طرح مشترک از آبخیز تا جالیز در حوزه قنوات در استان خراسان جنوبی، اصفهان و خراسان رضوی آغاز کرده که باید در عرض یک‌سال به بهره‌برداری برسد.

گزارش

حوریه ماکلی | آگروه ایران

یک یلدا و صدها آیین ایرانی

از دیگر آیین‌های یلدا یلدا این خانواده هادر خراسان جنوبی، دود کردن اسپند است. وقتی خانواده ها گرد هم می آیند تا یلدا را جشن بگیرند، مادر بزرگ ها با طغر اسپند به استقبال شان می آیند و این اسپند را برای رفع گرفتاری ها و بلا دور سر همه می چرخانند و با ذکر صلوات، حال و هوای خاصی به آن منزل می دهند.

«گوروا بازی» کردستان

شب چله در میان مردم کردستان جایگاه ویژه ای دارد. شب یلدا را در کردستان «شو چله» (شب چله) یا «شهو زمسان» (شب زمستان) می نامند، شبی که پیش از فرارسیدن آن، هیجان و شور خاصی را در میان مردم برمی انگیزد. در تدارکات این جشن، سبند جی‌ها چند ماه قبل از شب چله، خریده‌های کوچکی که از روستای گردشگری سراب قامیش تهیه می‌شود را در تقاله سرکه می‌اندازند تا برای این شب «کالک تورش» (خریزه ترش) که از اصلی‌ترین موارد سفره است داشته باشند. پس از خوردن غذای چرب و سنگین شب چله، میل کردن این خریزه ترش، هضم غذا را آسان کرده و باعث می‌شود بقیه شب نیز بتوان از تنقلات متنوع و میوه‌ها و رنگارنگ شب چله استفاده کرد. آب داخل خریزه را نیز که مزه ترش و شیرین می‌دهد جداگانه در ظرفی ریخته و تقسیم می‌کنند. «گوروا بازی» یکی از بازی‌های محلی کردستان است که در گذشته در شب یلدا انجام می‌شده است. همچنین پدر بزرگ ها و مادر بزرگ ها داستان هایی مانند «خاتون

آذرماه سال گذشته و در هفدهمین نشست کمیته بین‌الدولی پاسداری از میراث فرهنگی ناملموس در شهر رباط مراکش بود که «یلدا/ شب چله» به‌عنوان نوزدهمین عنصر میراث فرهنگی ناملموس ایران مشترک با افغانستان به ثبت و در فهرست میراث جهانی یونسکو قرار گرفت.

«یلدا» به‌عنوان طولانی‌ترین شب سال یکی از جشن‌های ایرانیان به‌شمار می‌آید. با این‌که در تمام استان‌های ایران آیین مشترکی برای برگزاری آن وجود دارد اما در برخی شهرها این شب با سبک و سیاق محلی جشن گرفته می‌شود.

«چله‌نشینی» خراسان جنوبی

شو چله‌گی (شب چلگی) یکی از آیین‌های خراسان جنوبی است که مانند «چله‌برون» شمال خراسان است. سینی تنقلات و میوه، پارچه یا لباس نو از هدایایی است که از طرف داماد آینده به خانه عروس فرستاده می‌شود.

گوسفند پروانی و گوشت داغ (قرمه) شب چله نیز از دیگر رسم و رسوم‌های قدیم مردم بیرجند به‌خصوص در روستاها بود که تقریباً همه خانواده‌ها برای تأمین گوشت خود یک یا چند گوسفند را در منزل پرورار می‌کردند تا موقع نیاز گوشت آن را مصرف کنند اما یکی از این گوسفند‌های پرورای مخصوص شب چله بود که پس از ذبح، گوشت آن را ریز ریز و در دیگ ریگی (چدنی) قرمه (سرخ) می‌کردند.

زمهریر» را برای نوه‌های‌شان در این شب طولانی و تاریک و سرد زمستانی تعریف می‌کنند، همچنین در گذشته خواندن شاهنامه، گلستان و بوستان و اسکندرنامه معمول بوده است.

«چله‌برون» خراسان شمالی

یکی از آیین‌های معروف خراسان شمالی برای شب یلدا «چله‌برون» است. آیین این برای اولین یلدا ی یک زوج در دوران نامزدی‌شان برگزار می‌شود. خانواده داماد برای یلدا ی نوعروس خود هفت مجعم (سینی) شامل لباس، کفش، شیرینی، آجیل و... که با پارچه ساتن قرمز تزئین شده است، آماده می‌کنند و با شادی و سرور به خانه نوعروس خود می‌برند.

در روستاهای خراسان شمالی این رسم را با ساز و آواز اجرا می‌کنند و گروهی از نوازندگان دایره و قوسمه با چله‌برون عروس همراه می‌شوند و می‌نوازند. از طرفی هم مادر عروس برای کسانی‌که هدیه آورده‌اند، تدارکاتی می‌بیند و هدیه کوچکی مانند دستمال سوزن‌دوزی یا ابریشم‌دوزی به آنها می‌دهد. روز بعد از یلدا هم سینی‌های خالی را با هدایایی بر می‌کنند و برای خانواده داماد می‌فرستند. همچنین یکی از اقلامی که خانواده داماد برای عروس خود در چله‌برون می‌آورند، بزنج، روغن، مرغ و گوشت است، چون بر این باورند که عروس جزئی از خانواده آنها شده و باید خودشان مایحتاج عروس را تهیه‌کنند.

«سوزن آبی» سمنان

سمنانی‌ها، شب یلدا را با آجیل، شیرینی‌های محلی، کشمش، آلو قیسی و حافظ‌خوانی جشن می‌گیرند اما نوع این خوراکی‌ها بسته به نوع فرهنگ و اقلیم منطقه ممکن است تغییر کند. مثلاً در گرمسار به‌جای هندوانه از خریزه‌های معروف آنجا بر سر سفره یلدا می‌گذارند. دامغانی‌ها هم برای یلدا بسته و شیرینی آردنخود چی دارند. در شهمیرزاد سمنان، گردو و آلو از خوراکی‌های مهم یلدایی است. اما یلدا را فقط با خوراکی‌ها جشن نمی‌گیرند. یکی از آیین‌های یلدایی در منطقه خارتوران سمنان، «فال سوزن آبی» است؛ فالی که ریش سفیدان و بزرگان فامیل برای جوانان دم‌بخت می‌گیرند، تا با تفسیر نتیجه آن ببینند در سال جدید ازدواج می‌کنند. سوزن آبی به این شکل است که دو سوزن که پنبه یا دستمال به آنها متصل شده را در کاسه مسی پر شده از آب می‌اندازند. اگر سوزن‌ها به هم نزدیک شدند تفسیر ازدواج آن جوانی است که برای او فال گرفتند و اگر از هم دور شدند، یعنی در آن سال ازدواج نمی‌کند.